

Előkészítő: Ilyés Miklós Városfejlesztési és Gazdálkodási Iroda vezetője

Az előterjesztés törvényességi ellenőrzője:
Dr. Kiss Imre önkormányzati és szervezési csoportvezető

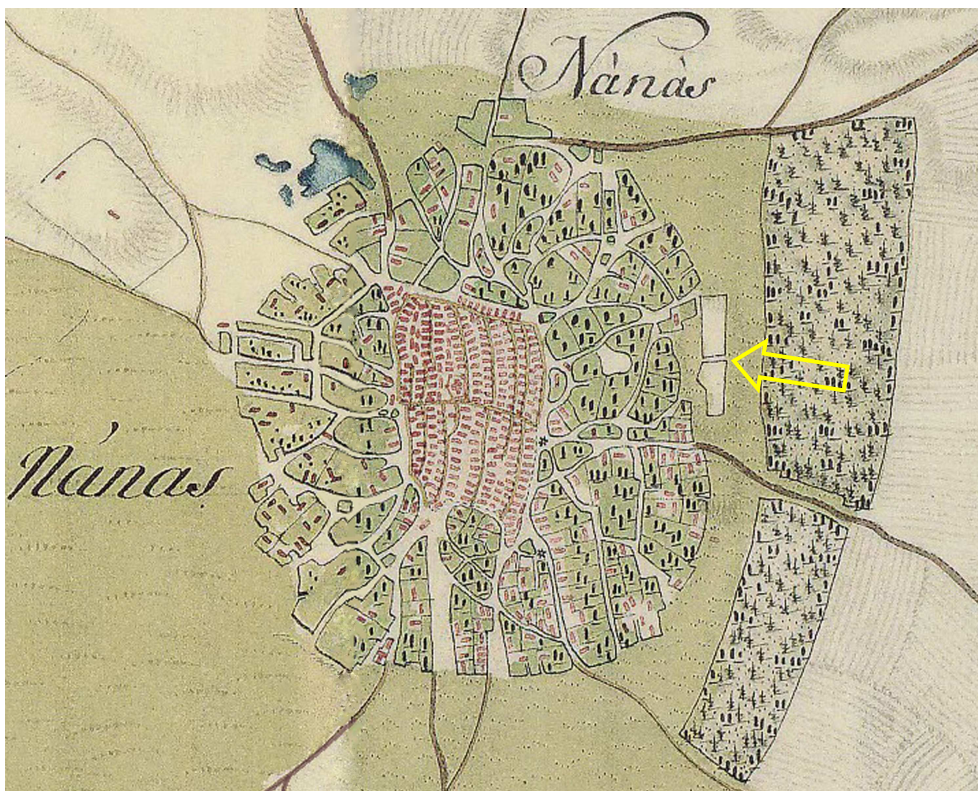
ELŐTERJESZTÉS

a Liget rendezésének terveiről, a tájrehabilitáció és kultikus hagyományok ápolásának lehetőségeiről

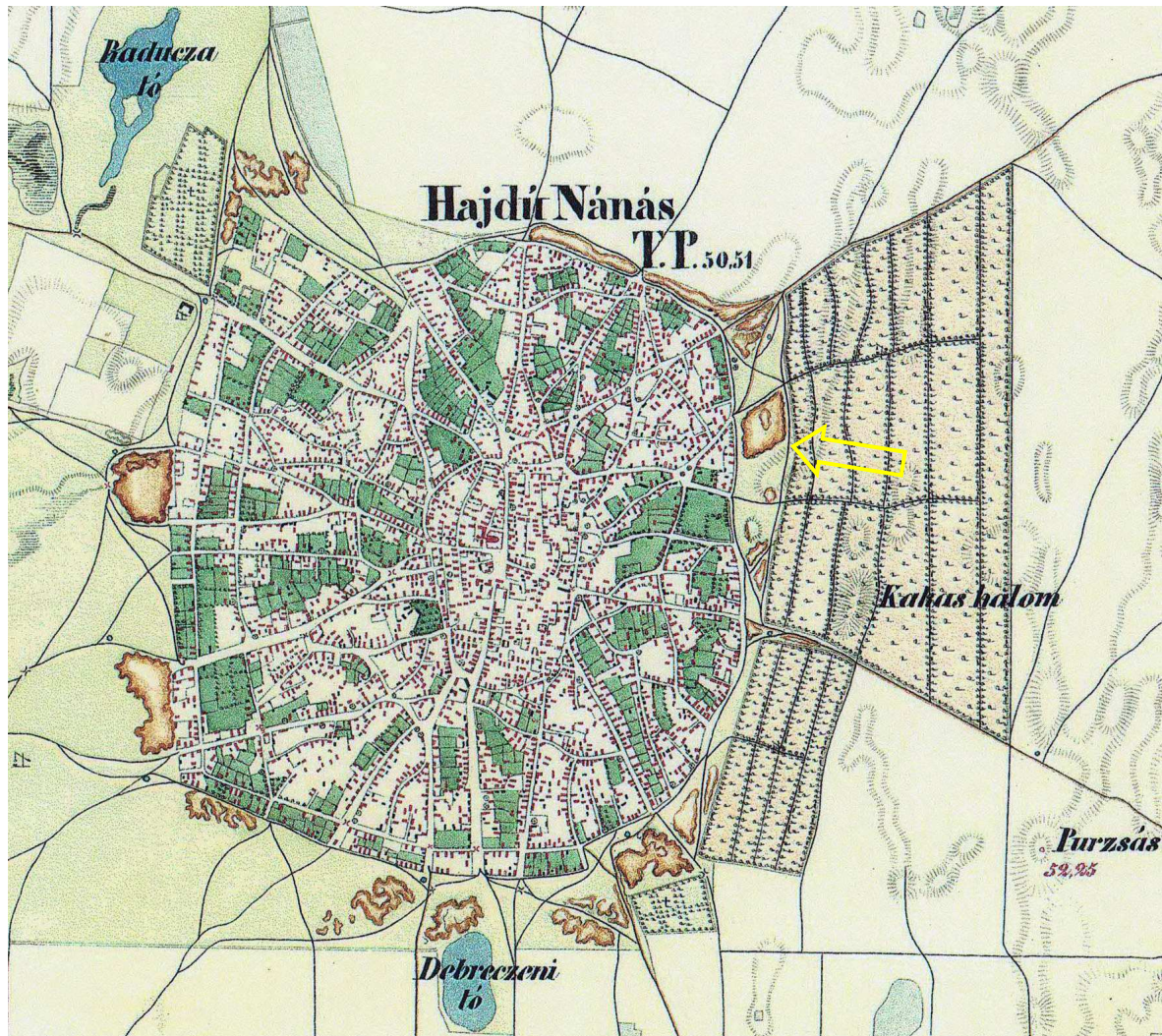
Hajdúnánás Városi Önkormányzat Képviselő-testülete 2007. évi munkatervében a szeptemberi ülésén megtárgyalandóan napirendre tűzte a volt „Hősök Ligete” tájrehabilitációs és kultikus hagyományai ápolásának kérdéskörét, lehetőségeiről szóló előterjesztés Városfejlesztési és Gazdálkodási Iroda általi összeállítását, ez alapján képviselő-testületi megvitatását. Előterjesztésemet ennek megfelelően teszem meg.

A Ligethez majd minden hajdúnánási ember kötődik, generációnként más és más élménnyel. Az idősebbek még emlékeznek a Hősök Ligetére, míg a fiatalabbakban, mint gyermekkoruk játszótere maradt meg.

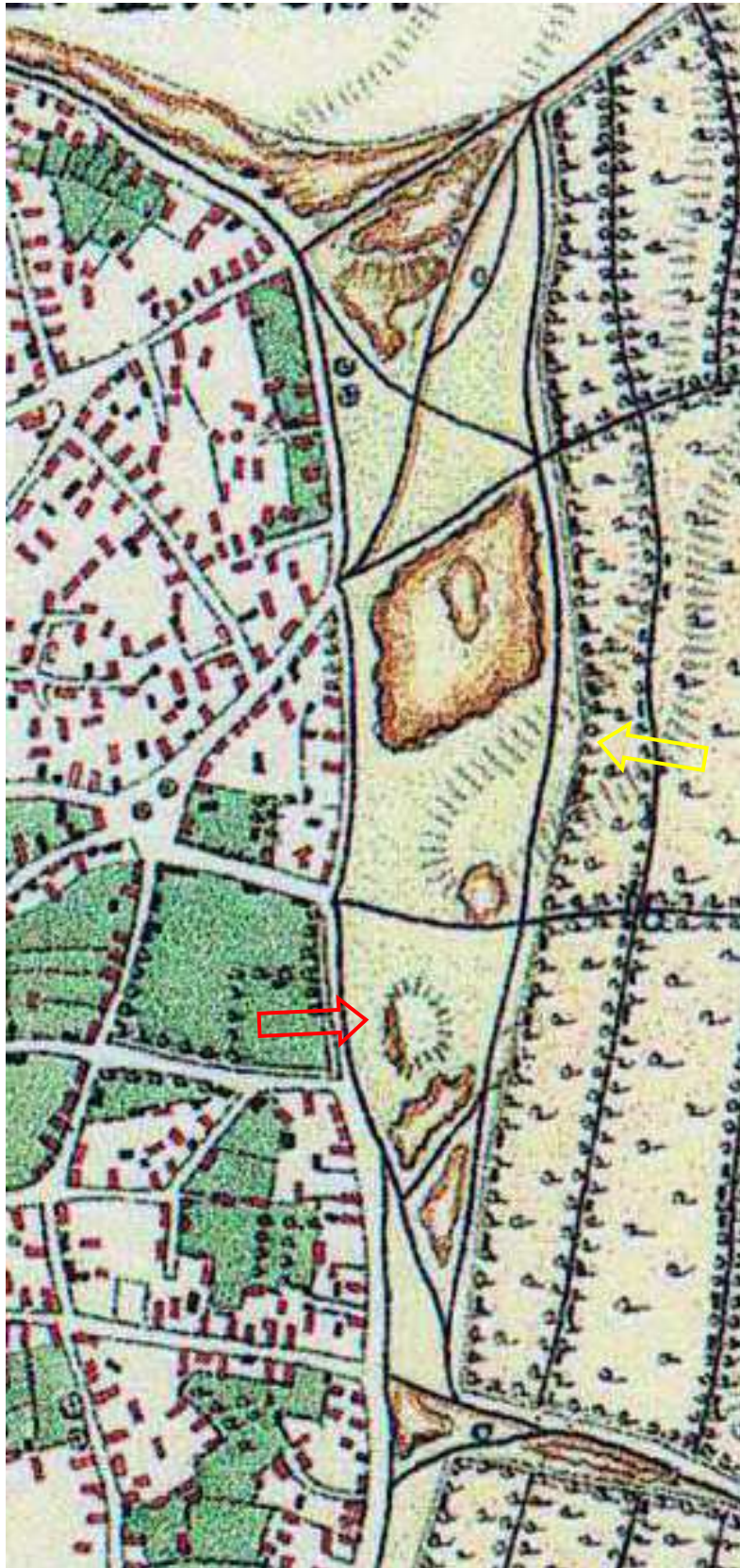
A város külső környüree menti, Csepűs szőlővel bezárt területen egykoron volt itt sík legelő, erdő, tó és domb is, s a kiegyezés után sokáig disznó és libalegelőként is használták.

(1785)

(1858)

(A volt „Hősök Ligetének” telepítési helye a XIX. században)

sárga – liget helye

piros – szülőotthon helye

A fenti térképi részleten is jól láthatóan partosabb helyre telepítetten - mai Egészségügyi Szolgáltató Kkt. Ápolási Intézetének régi szárnya - 1928-ban épült Szülő Otthonként.

A Szociális Otthon felőli részén volt hajdan a lefolyástalan Kerek tó, mely esősebb időszakban felduzzadt, de szárazság idején is csak ritkán száradt.

1937-ben született döntés arról, hogy az I. világháború hőseinek emlékparkját itt alakítják ki, az akkori városi főkertész (Morava Ferenc) irányításával. Utakat és sétányokat hoztak létre. A dombot fél kerekre formálták, a területet körülárkolták.

Főbejáratot építettek a Szociális Otthon felőli sarkon, forgós kapuval a nagy állatok bejutásának megakadályozására. Az elesett katonákról megemlékezve, egy-egy 12 x 18 cm-es zománcozott lemeztáblát készítettek, s a 7 m széles sétányok mindkét oldalán egymástól 3 m távolságra helyezték ki a táblákat. E kegyeleti emlékjelek közé hárs és akácfákat ültettek, és padokat helyeztek el. A sétányok sugarasan a dombhoz tartottak. A tér főbejáratánál díszkaput állítottak fel, ami akácfából ácsolva, székely kapuszerűen volt kialakítva. A 8 m széles és 10 m magas alkotást felül félkör alakú gerendák fogták össze, EMLÉKEZZÜNK felirattal. Alatta középen a tűzharcos jelvény, bal felől 1914, jobb felől pedig 1918 került utalásra.

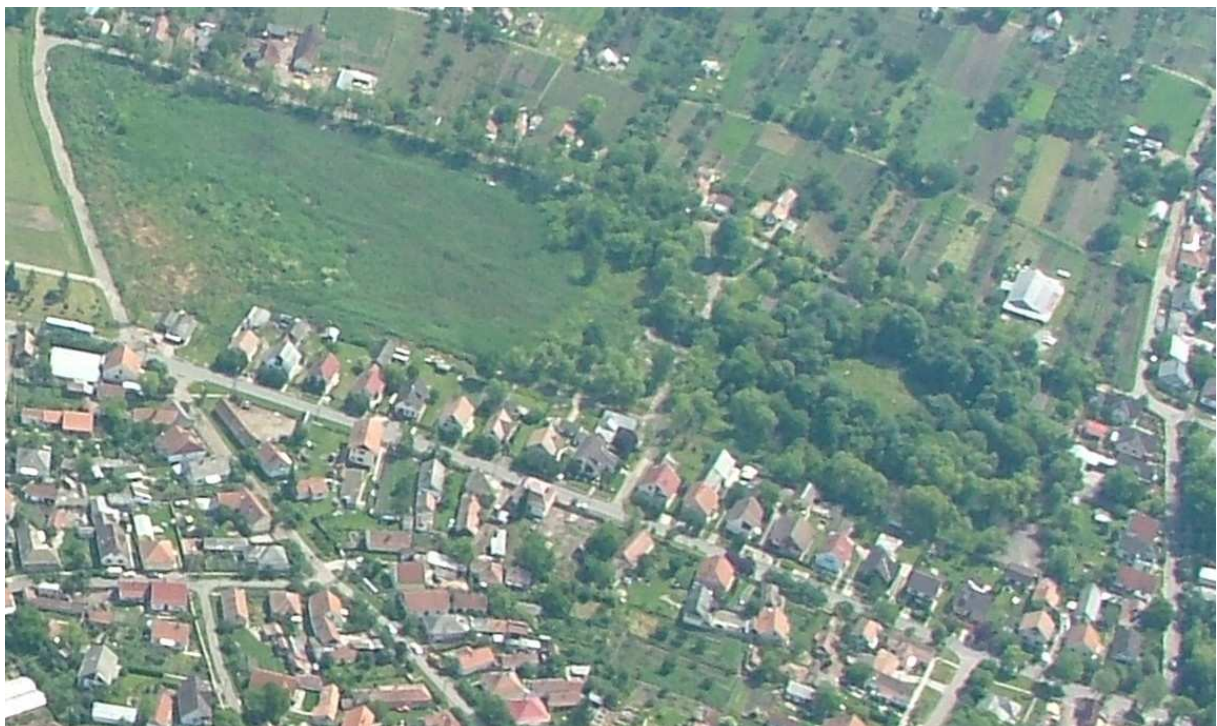
Az ünnepi megnyitásra 1938. május utolsó vasárnapján került sor. Ezt a napot országosan is a Hősök vasárnapjának nevezték.

Pár év múltán, a második világháború során - harcászati szempontból jól hasznosítható területen - a katonai járművek szinte felszántották a sétányokat.

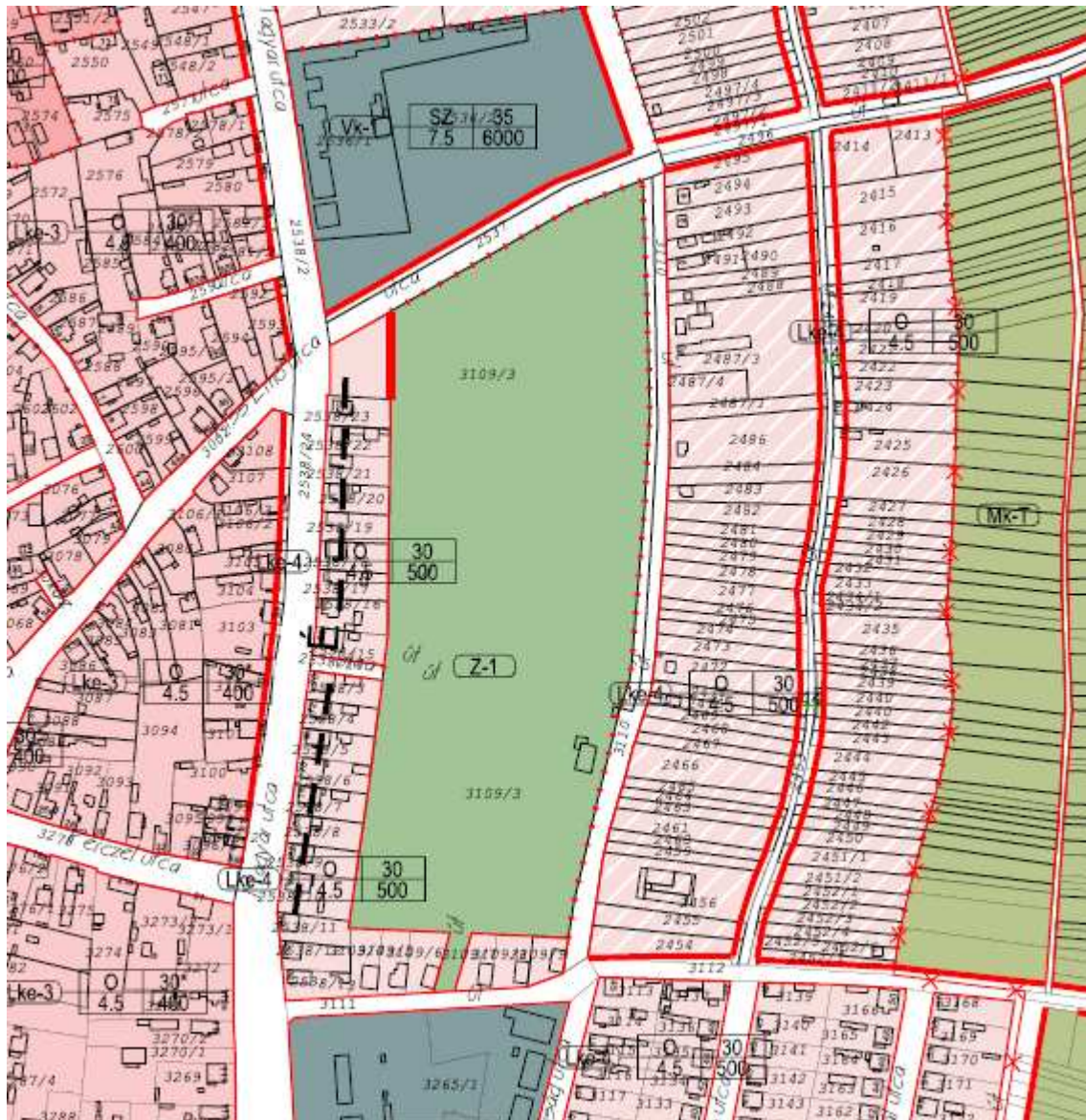
A front elvonulását követően indult társadalmi átrendeződéssel az I. világháborús elesettek, mint hősök iránti kegyeletnyilvánítás más értelmet kapott, az emlékek ápolása félbeszakadt, a táblákat leszedték, a díszkaput elbontották.

Később az épen maradt részeken nagyon komoly társadalmi munkával és összefogással sportpályákkal, KRESZ parkkal, egy-két látványos elemmel (*pl. repülőgéppel*) gazdagított játszótérrel tűzdelt ifjúsági parkot alakított ki a város, a dombon egy központi rendezvényterrel együtt. Ennek közepére került színpad még ma is látható. A Liget peremvonalain telekosztásra került sor, s az építkezések során az egykori terepalakulatokat megbontva, nagyon sok (*értékes homokos*) anyagot elhordtak.

A 90-es években városunkban úrrá lett törmelék és szemétkerakási önkény a Ligetet sem kímélte, amit csak az utóbbi egy-két évben sikerült megfékezni azzal, hogy a megtámadott mély fekvésű részeken tereprendezést végeztünk, védelmi árkokkal körülvéve a területet. Lopva még az idén is befurakodott egy-két szeméttel, sittel (*volt, hogy síremlékekkel, olvashatóan feliratozott fejfákkal*) megrakott utánfutó, de az észlelt bejutási helyeket igyekeztünk elzárni, s az ott lakókat is sértő csúfos lerakásokat mielőbb eltakarítani.

A város 1992-ben elfogadott, majd az ezt váltó 2004. évi településrendezési terve a Liget megmaradt területét városi zöldfelületi hasznosításra, jövőbeni közparki célra védi.

A 3109/3 hrsz-ú 5 ha 5133 m²-es területnek a város múltjában és jövőjében betölthető szerepe tekintetében sikerült 2000-ben vizsgálati anyagot készíttetnünk Rékasi Adél településmérnök szakos hallgató diplomamunkája révén. Meggyőzésünkre és szakmai segítségünkkel összeállított anyagra nagy szükségünk volt akkor, hisz átgondolt előrelátásunkhoz segítségünkre volt a rendelkezésre álló információk időigényes rendszerezése. Jelen előterjesztés Liget múltját vázoló adatai e munkából felelevenítettek.

Részben ennek köszönhetően is, Hajdúnánás Városi Önkormányzat 2002-2006 évek ciklusprogramjában célul tűzte a város külső körgyűrűje menti, a lakosság részéről önkényesen törmeléklerakásra (és *sajnos szemétklerakásra is*) igénybevett, szégyenteljessé vált roncsolt területek tájrehabilitációját. Mielőbbi cél lett a Magyar utcai Kossuth és Vörösmarty utcák közötti eső törmelék-lerakó általános tereprendezésének megvalósítása, majd termőfölddel való megterítése, s idővel táj és kertépítészti terveknek megfelelő fásítása, parkosítása. Ehhez szervesen felfűződő, szintén Magyar utcai egykori „Hősök Ligete”

méltatlan állapotának felszámolási szándéka is társult, rekreációs és kultikus emlékpark múltidéző rehabilitációjának indítására felkészülve.

Képviselő-testületi törekvéseknek megfelelően, a két terület tájrendezési tervkészítéséhez 2004. évi költségvetésben biztosított forrás felhasználásával tájrehabilitációs tervek készültek, melyek megvalósítására jogosító építési engedélyeket is beszerezte a Hivatal.

Az egykori „Hősök Ligete” területének rekreációs és kultikus emlékparkká alakítását, - annak várható költségeire tekintettel - ütemezhető megvalósítással terveztük. Első ütemben a tájrendezéssel, és növénytelepítéssel, míg egy későbbi ütemben az azt övező infrastruktúra (út, parkolók, térvilágítás, burkolt sétányok, kiszolgáló épületek, sportpályák stb.) kivitelezésével számoltunk. A két helyszín (*törmeléklerakó és a Liget*) első ütemű feladatai - az előzetes tervezői költségvetések alapján - bruttó 190 millió forintba kerültek volna 2005-ben. Az önkormányzat fejlesztési keretei ekkora mértékű tájrendezési beruházást önerőből nem tettek lehetővé, ezért erre támogatási források elnyerése törekedtünk.

Az Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács (ÉARFT) 2005. évi keretére meghirdetett decentralizált Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat (TRFC) **Turisztikai szolgáltatások fejlesztése** támogatási jogcímén pályázatot nyújtottunk be 152 millió forint elnyerése iránt, viszont sikertelenül. Később más lehetőségeinket kiaknázva - a ciklusprogram elvárásainak teljesítéseként - mindkét helyszínen látványos tereprendezést sikerült megvalósítanunk, melynek révén a területeket sértő illegális hulladék-elhelyezéseknek véget tudtunk vetetni.

Ma és a jövőre nézve a jelenlegi fő problémát az egykori roncsolt felületek kihasználatlansága és a leromlott környezeti állapot okozza.

Elképzeléseink szerint, a Liget területrendezése után egy fenntartható, ütemezett fejlesztés eredményeképpen városi funkcióval kerülne felruházásra. A Hősök Ligete a hagyományok tiszteletben tartásával, a régi kegyeleti emlékpark újragondolását fogalmazta meg bennünk. A régi kultikus mag mellé új funkciócsoportok is felfűzésre kerültek. A terület nagyvonalú kialakítása teremti meg a sport-, kulturális és egyéb rendezvények lebonyolításának feltételeit is. A terület fás ligeten keresztül történő fizikális kapcsolatának megteremtésével, a városi körgyűrű jelentős zöldterületi elemmel gazdagodhat. Egy jövőbeni fejlesztés elérése esetén, - a megszokott városi park kialakításon túlmenően -, a város életének és a turisztikán keresztüli kapcsolódásának jelentős színterévé válhat.

A Liget rehabilitációjának gazdaságossági alapját a fenntartható és egymásra épülő ütemekből álló fejlesztés adhatja.

Első Ütem - Területrendezés

A területrendezés kapcsán megvalósulhatna a tereprendezés, kialakításra kerülhetne a finom terep (*a környezet plasztikája*), a zöldfelületek felszíni csapadékvíz elvezetése rendeződhetne. Ezzel egy időben a meglévő fás állomány egészségmegővő ápolása is megtörténhetne.

Az első ütemet, - a végső kialakításnak megfelelő szemlélettel - az előfásítás zárja, kiegészülve a területek extenzív gyeppel történő fedésével.

Az első ütem végére egy tereprendezett, extenzív gyeppel fedett és előfásított állapot állhatna elő, mely alapot adhatna a későbbi intenzívebb kialakításokhoz.

Második Ütem - Területfeltárás

Kialakításra kerülnének a sétányok, melyek feltárják a terület egészét. Az utak metsződésével létrejönnek azok a területek, melyek a későbbi funkcióknak fognak teret adni.

Megépítésre kerülnek a környező utak, parkolófelületek és a szükséges közművek (pl. *zárt csapadékvíz csatorna*).

Ekkor már a park mint extenzív kirándulópark működhet.

További Ütemek – *Funkciótelepítés*

A kialakított úthálózat hálójába, az egyes szegmensekbe – akár több lépcsőben is – elhelyezésre kerülnének az adott funkciók. Egy-egy ütemben kerülhet kialakításra a Hősök sétánya, a sportpályák, a játszótér, a majális tér és a szabadtéri rendezvényterület, színpad.

Ennek a folyamatnak a végére alakul át az extenzív park intenzívvé.

Jelenleg a terület igen elhanyagolt, állapotát tekintve két részre osztható. A két rész között húzódik az az út, mely a területet kettészeli.

Az úttól **északra** – a szociális otthon felé – eső részt illegális sitt és szemétkerakóként használták. A terület belsejében pangó vizes területek vannak, ahol nádas, mocsári növényzet él. A szegélyeken nagy számban akácfa és spirálfűzék található.

Az úttól délre – a volt szülőotthon felé eső részen – valamivel jobb a helyzet, még jobban fellelhetők az eredeti park szerkezeti elemei, idős fák, terepalakulatok. A megmaradt idős fák szépen kirajzolják a korábbi telepítési irányokat. Itt domináns fafajok a hegyi juhar, japánakác, kislevelű és nagylevelű hársak, és a korai juhar. Helyenként igen szép, 60-70 cm törzsméretű, hatalmas koronájú egyedeket is látni belőlük. A fák alatt cserjeállomány jóformán nincs, helyenként megfigyelhető az egykori temető túlélő növényzete, a borostyán, mely befutja a talajt.

A **déli terület** nyugati szegélyén szintén pangó vizes területeket találunk, itt szintén a spirálfűzék és helyenként igen szép szomorú fűzket láthatunk.

A területen elszórtan aszfaltozott sportpályák maradványait láthatjuk, helyenként félig-meddig víz alatt. A meglévő központi épület állapota igen rossz, nem használjuk semmire, ablakai kitörve, a vakolat málladozik.

A fák állapota változó, de általánosan elmondható hogy nem jó. A fákon nagyon sok a száraz ág. A legrosszabb állapotban ebből a szempontból az Ifjúság utca felőli oldalon lévő akácfa sáv van.

Több idős fa majdnem teljesen kiszáradt, így valószínűleg menthetetlen, vagy csak drasztikus visszavágás mentheti meg az elpusztulástól.

A park területén mai napig látható, hogy mindig is egyfajta architektónikus rend uralkodott, egyenes utak, rendezett fasorok, szabályosság volt jellemző. A „tervezett” Hősök ligete idején kimondott katonás rend uralta a park szerkezetét.

A rehabilitáció során a mi célunk is egyszerű, architektónikus kialakítás lehet, felhasználva az egymást követő korok természet, illetve ember alkotta elemeit, területhasználati módjait.

A különböző funkciók jelen vannak még az emberek emlékezetében, ezeknek az emlékeknek a felelevenítése, szimbolikus megjelenítése a park kialakításánál különösen fontos szempont kell, hogy legyen.

A park funkcionálisan és fizikailag is mindig két részre különült: a déli terület kissé kiemelkedve a területből kultikus jelentőségű terület, itt volt hajdanán egy temető, és ide került a Hősök Ligete emlékparknak a központi eleme. Bár a park életének utolsó – közelmúltig tartó – szakaszában bekerültek ebbe a parkrészbe zajosabb funkciók is, azonban az idős fák nyújtotta békés hangulat a jövőben már mást sugall számunkra.

Az északi terület alacsonyabban fekszik, ide a hétköznapi funkciók jobban illenek. Egykor itt volt a libalegelő, valamint a majálisok is itt zajlottak.

A tervezett állapot is tiszteletben tartja ezt a kettős szerkezetet, ekként oszlik ketté funkciójában a park területe.

JELMAGYARÁZAT

	MEGLÉVŐ LOMBHULLATÓ FA
	TERVEZETT LOMBHULLATÓ FA
	MEGLÉVŐ FENYŐ
	SÖVÉNY
	ZÖLDFELÜLET
	GYALOGOS BURKOLAT
	PARKOLÓ
	REKREÁCIÓS FUNKCIÓK
	VÍZFELÜLET
	TERVEZETT KERÉKPÁRTÁROLÓ
	TÁMFAL
	PAD

(rehabilitációs javaslat)

A déli rész fő motívuma a meglévő dombocska, mely a tereprendezés során szabályos kör alakúra formálódott. Ebben a kör alakú térben jelenik meg egy spirál alakú, inkább csak szimbolikus formai elem, mely a telepítendő fákat, padokat és egyéb elemeket fűzi fel.

A volt Szülőotthon épülete felől lenne kialakítva a jövőben rehabilitálni kívánt terület egyik főbejárata, mely enyhe emelkedésű rámpa segítségével a dombra érkezne. Ahol az út eléri a spirál vonalát, oda kerülhetne a rekonstruált díszkapu. Ezen keresztül érnénk el a központi magot, ahol három emlékfal idézhetné meg a hősök emlékét. Az emlékfalra kerülnének a felkutatható hősi halottak táblái a korábban kihelyezettek mintájára.

A kör alakú domb aljában futna végig a hősök sétánya.

A másik főbejárat a Kiss Ernő utcából indulna, és a park északi részét tárná fel. A parkot határozottan kettészelő, a belső rész felé szűkülő sétány a hajdani fő gyalogút irányát követi. A bejárat mellett fogadóépület és minimum 42 kerékpár elhelyezésére szolgáló kerékpártároló lenne található.

Az ÉK-i sarokban kapna helyet az egyik fontos elem - a tó -, melynek jelentős szerepe van a terület víztelenítésében, ugyanakkor formájával a hajdani „kerek tavat” idézi. A tóval egységben akár kialakításra kerülhetne egy vízi színpad, nézőtérrel, valamint hatalmas vetítővászon segítségével a vízi mozi.

A kerek tavat domb és szabályos rendbe ültetett ligetes telepítésű erdő ölelné körül, és sétaút futna végig a partján.

A ligetes kiültetésű fák a fő sétány mellett megjelennének még két helyen, így tagolnák a hatalmas szabad területet a nyírott sövények segítségével. Sétányok mellé a fák alá ismét padok kerülnének. A majális tér méretéből adódóan alkalmas nagyobb események lebonyolítására. A kisebb, intimebb terek lehetőséget adnának nyugodt időtöltésre is, piknikezésre vagy akár egy iskolai osztály szabadtéri foglalkozásának megtartására.

A területet változó szélességű utak osztanák, és kötnék össze a különböző funkciójú tereket. A két elkülönülő területrészt határán kapna helyet a sport és játszótérterület, valamint netán egy kerthelyiséges vendéglátó egység. Tenispályák, labdarúgó- és kézilabdapálya, srteetball pálya, bmx kerékpár és gördeszka pálya, valamint több korosztály számára használható bekerített játszótér kerülne erre a területre. A játszótérhez közel szánkózó domb is épülhetne. A meglévő épület felújításával számolunk, hasznosítása a parkfenntartó eszközök elhelyezésére alkalmas tároló helyiség, WC, pelenkázó és öltözők kialakításával valósulna meg.

Elbontásra kerülnek a meglévő rossz állapotú burkolatok, kivágásra kerülnek az elöregedett, illetve a park szerkezetébe nem illeszkedő fák.

A vázolt törekvéseink vizuális megvillantására, egy-egy pdf formátumú tervrészletet is mellékelek előterjesztésemhez.

Úgy ítélem meg, hogy jelen dokumentum révén vázolt elképzelések szerint egyszer megújulásra kerülő „Hősök Ligete” mind a lakosság, mind a Hajdúnánásra látogatók kedves parkja lehetne majdan, ezért a megvalósításához szükséges források érdekében folyamatosan figyeljük a pályázati lehetőségeket, s alkalom adtán ehhez majd a Képviselő-testület támogatását is kérni fogjuk.

A fentiek alapján előterjesztem a következő

HATÁROZATI JAVASLAT –ot:

Hajdúnánás Városi Önkormányzat Képviselő-testülete *a Liget rendezésének terveiről, a tájrehabilitáció és kultikus hagyományok ápolásának lehetőségeiről* szóló előterjesztést megtárgyalta és a bemutatott javaslatok megvalósítását célul tűzi ki.

Felkéri a polgármestert, hogy a fejlesztéshez szükséges támogatási források pályázati lehetőségeit kísérje figyelemmel, s lehetőség esetén tárja azt a képviselő-testület elé.

Felelős: Dr. Éles András polgármester

Határidő: folyamatos

Hajdúnánás, 2007. szeptember 4.

Dr. Éles András
polgármester

1. számú melléklet

a volt „Hősök Ligete” helyszínének térképkivonata

a volt „Hősök Ligete” helyszínére vonatkozó szabályozási tervlap

